

to vobče bilo bolje; več respekta bi imeli." Dermota je torej takrat ostro-
umno začutil, da bi se bila idejno izrazitejša, ekskluzivnejša socialistična
smer lahko udarnejše uveljavila; toda take smeri v „Zapiskarjih“ ni bilo
in zato je Dermota lahko izrekel le — željo. Na „izključno razredno sta-
lišče“ se „Zapiskarji“ niso mogli postaviti. Ne da bi se bili zavedali, so
dejansko prepuščali delavsko gibanje samemu sebi, da se je bolj ali manj
zapiralo v svoj delavski — ceh. Kakšna pa so bila njihova dognanja o po-
sebnih slovenskih socialnih in narodnih problemih, lahko vidimo le v Abdi-
tusovih študijah. Te si moramo izčrpnje ogledati, ko smo pokazali naj-
prej vplive, ki so mu izoblikovali socialistično naziranje, in predstavili
krog, v katerem je delal, ter nakazali mesto, ki si ga je v njem s svojim
delom osvojil.

Pesnikova izpoved

(Iz knjige „Dvanajsta ura“)

Igo Gruden

1.

Ljubezen najina je skromna in preprosta,
sopotnica, ki sva za spremstvo ji hvaležna:
prekratka zdi se nama vsaka ura bežna,
ko da v pomladnem dnevu gledala bi z mosta.

Ne mučiva se v gnevu, dni si ne greniva
z lažmi in dvomi, ljubosumnimi očitki;
sreča milina je v besedi najbolj plitki
in njen odsev še v najbolj bridki se preliwa.

Prevaran za najlepši sen možá do žene
sem nad življenjem zdvomil, mrko vase tonil:
nikogar ni biló, da bi se nanj naslonil,
z zaupanjem pogledal mu v oči iskrene.

Ko je izplapolal požar strasti vsakdanje,
sem truden od prevar zapustil pogorišče:
na njem spomin sledov nobenih več ne išče,
pozabnost siva je negibno legla nanje.

Iz bolečin v spoznanje sem možá dozorel,
da v ženi kot sopotnik človek le ostane,
ljubeče sklonjen vdano nad boleče rane,
ko plamen sreče nam telesne je dogorel.

V spoznanju tem sem vzljubil te preprosto, skromno
in sem vsak dan za vse ti od srcá hvaležen;
ne mami me več sij, v obzorju nedosežen,
v pristan je našlo pot življenje brodolomno.

2.

V očeh sem tvojih našel vero v sočloveka,
ko da sem v njih ugledal sen mladosti davne:
vse misli nate kot poti so v solncu ravne,
a vsaka se v viharje naših dni izteka.

Ko tvoja roka, trudna dan na dan od dela,
privije se mi v dlan, da v nji se odpočije,
iz nje kot kladivo življenje trdo bije,
ki ga v besedi ne boš nikdar razodela.

Kako sem majhen v tem upornem tvojem svetu,
ki v njem je toliko gorjá in sanj brezupnih
in z milijoni src svetá bridkosti skupnih,
željá iskrenih, zamorjénih v prvem cvetu!

S človekom vsakim zdaj soutripam skozi tebe
in vem, da vsak ljubezni drugega je vreden,
najgloblje tisti, ki od nas je najbolj beden,
ker sproti usoda up mu sleherni razgrebe.

Ničemuren in proti vsemu poln napuha
v objemu žen mamljivih sem iskal utehe,
ves ranjen v duši sam ostal v temí brez strehe,
kjer trkal sem, brez luči našel okna gluha.

Še ti bilà si mi kot v srcu rana živa,
ko slehernega v tebi sem človeka vzljubil;
in če nekoč to po nevrednem bom izgubil,
mi v njem ostala boš kot žalost neutešljiva.

3.

Ti sama še ne veš, kako si zdaj vsa moja,
ki trepetáš ob vsakem mi srcá utripu,
da nehalo bo zate býti v tistem hipu,
ko bo drugam krenila pot samotna tvoja.

Čeprav je blizu čas ločitve neizbežne,
te ljubim, kakor da s teboj živel bom večno:
življenje tvoje naj povsod bo v solncu srečno
in v meni kot odsev pokrájine obrežne.

V zavesti, da usoda ista vse nas čaka,
vznemirja do bolesti vsaka me krivica:
naj v kogar koli sproži njena se puščica,
od vsake prestreljeno mi srce zaplaka.

Otožnost bridka me zato vsegà prevzame
ob misli, da mordà me boš sodila krivo,
na dni sedanje gledala kot v daljo sivo,
ki v nji izginil je spomin poslednji name.

In vendar te nihče ne bo objel nikoli
z vsem svojim bitjem, kot sem jaz te z njim poplaval:
zato te z mirno bom vestjo vsak čas pozdravil,
ko za teboj srce bo krvavelo v boli.

Da nam dojeti je resnico vsečlovečno,
se mora vsak za drugega na križ razpeti:
živeti hočem, a bi mogel tudi umreti,
če v moji smrti bo življenje tvoje srečno.

Mežica zruši oblast

(Odlomek iz romana „Požganica“)*

Prežihov Voranc

Mežica je šumela kot razdrašen osji mehur; po cestah, po dvoriščih so postajale vedno večje skupine, ki so se ali kričavo prerivale med hišami ali pa grozeče molčale. Nihče ni mislil na vlažni jesenski mraz, ma pršeče nebo, nihče se ni menil za blato, ki se je udiralo do kolen.

Zmeraj novi ljudje so prihajali. Okrog poldneva so pritiskali knapovski revirji: Polena, Podpeca, Žerjav, Rossbacher, Kvančnik — rudarji, žeme otroci... Popoldne so začeli prihajati tudi kmetje iz okolice, iz Homa, iz Jazbine, s Plata. Tudi drvarji in žagarji so se pojavljali med množico.

Lice so dajali množici rudarji. Oblast jih je osvobodila vojne službe na fronti ter jih militarizirala doma. Na stotine novih rudarjev je bilo sprejetih

* V kratkem izide v Naši založbi Vorančev roman „Požganica“ iz časov koroškega plebiscita. V naslednjem objavljamo del poglavja iz tega romana.